

علل انتخاب روش منقطع پیشگیری از بارداری در بین زنان سنین باروری در شهرستان رشت

محمد جلال عباسی شوازی (Ph.D.)^۱، آتیه خادم زاده (M.A.)^۲

۱- دانشیار، گروه جمعیت‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

۲- کارشناس ارشد جمعیت‌شناسی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان گیلان، رشت، ایران.

چکیده

مقدمه: روش نزدیکی منقطع به عنوان یکی از روش‌های سنتی پیشگیری از بارداری از دیرباز متداول بوده و قدمت استفاده از این روش به قبل از اسلام باز می‌گردد. معمولاً دو گروه از افراد در جامعه بیشتر از این روش استفاده می‌نموده‌اند. از یکسو، افراد بی‌سواد که اطلاعات اندکی در مورد روش‌های مدرن تنظیم خانواده داشته‌اند و از دیگر سو افراد با تحصیلات بالا که به دلیل آگاهی و یا اجتناب از عوارض جانبی از روش‌های مدرن از این روش استفاده می‌کرده‌اند. در ایران بالاترین میزان شیوع استفاده از روش‌های سنتی پیشگیری از بارداری به استان گیلان با میزان ۳۰٪ اختصاص دارد و زوجین استفاده‌کننده از این روش در استان گیلان حدود یک سوم از زوجین استفاده‌کننده از کل روش‌های پیشگیری از بارداری را تشکیل می‌دهد. از طرفی، روش نزدیکی منقطع سهم بالائی از حاملگی‌های ناخواسته همزمان با استفاده از روش‌ها را در این استان داراست. هدف این مطالعه بررسی علل و عوامل مؤثر بر انتخاب روش نزدیکی منقطع در شهرستان رشت به منظور سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی جامع‌تر برنامه‌های تنظیم خانواده می‌باشد.

مواد و روشها: در این مطالعه از دو روش کمی و کیفی در تبیین موضوع بهره گرفته شد. در بررسی کمی از داده‌های طرح تحولات باروری در ایران استفاده شد و در تحلیل داده‌ها از آزمون‌های χ^2 ، آنالیز واریانس و رگرسیون لجستیک استفاده شد. روش‌های کیفی در این مطالعه شامل مصاحبه عمیق و مصاحبه گروهی بود. از زنان تحت پوشش سه مرکز بهداشتی درمانی شهرستان رشت، ۲۷ زن که سابقه استفاده از روش نزدیکی منقطع را داشتند، به صورت تصادفی انتخاب و با آنها مصاحبه عمیق به عمل آمد. به علاوه ۲ مورد مصاحبه گروهی متمرکز با کارشناسان ستادی (۷ نفر کارشناس جمعیت و تنظیم خانواده مرکز بهداشت استان و مرکز بهداشت شهرستان رشت)، و اجرائی (۵ نفر کارشناس تنظیم خانواده مراکز بهداشتی درمانی به همراه ۳ نفر رابط بهداشت) در شهر رشت برگزار شد.

نتایج: حدود ۷۰٪ زنان روستایی در مقابل ۵۷٪ از جمعیت زنان شهری از روش‌های مدرن پیشگیری از بارداری استفاده می‌کردند. در مجموع، ۲۸/۳٪ از کل زنان استفاده‌کننده از روش‌های پیشگیری از بارداری از روش نزدیکی منقطع استفاده می‌کردند. آزمون آماری تفاوت معنی‌داری بین محل سکونت پاسخگویان و نوع روش پیشگیری از بارداری مدرن و روش نزدیکی منقطع را نشان داد. متغیرهای تعداد فرزندان، طول مدت ازدواج و طریقه آشنایی با روشها به عنوان متغیرهای مستقل معنی‌دار در معادله شناخته شدند و سایر متغیرها از مدل حذف گردیدند. نتایج بررسی کیفی نیز نشان داد زوجین با استفاده از روش نزدیکی منقطع از عوارض جانبی همراه با روش‌های مدرن اجتناب می‌کنند. همچنین استفاده گسترده از این روش را باید به ملاحظه و درک متقابل مردان از وضعیت سلامت همسرانشان نیز نسبت داد.

نتیجه‌گیری: بهبود کیفیت و توسعه خدمات تنظیم خانواده می‌تواند تا حدی در انتخاب بیشتر روش‌های مدرن پیشگیری مؤثر باشد. لکن با توجه به گرایش زوجین در استفاده از روش نزدیکی منقطع، این روش نیز باید به عنوان یک روش پیشگیری از بارداری در مراکز ارائه خدمات تنظیم خانواده به رسمیت شناخته شود و آموزش‌های لازم در زمینه استفاده از این روش ارائه گردد. با توجه به اینکه سهم بالائی از حاملگی‌های ناخواسته همزمان با این روش اتفاق می‌افتد، بایستی آموزش در ارتباط با دوره‌های قاعدگی زنان و روش‌های اورژانسی به ویژه در مناطق شهری مدنظر قرار گیرد.

کل واژگان: روش منقطع، تنظیم خانواده، دوره‌های باروری، مطالعه کیفی، و رشت.

آدرس مکاتبه: دکتر محمد جلال عباسی شوازی، گروه جمعیت‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، بزرگراه جلال آل احمد، تهران، ایران.

پست الکترونیک: mabbasi@ut.ac.ir